Після конфіскати — другий наклад

Ч. 94 (11.062). Львів, неділя 1. травня 1927 Oplata pocztowa opłacona ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Перший травня.

В природі символізує перший день травня остаточну перемогу молодого, буйного життя над мертвеччиною. Починаєж він найкращий місяць весни, місяць розквіту, місяць життєвого чару.

Недавно, бо перед неповна 40 літами, перенесли цю символіку першого травня в суспільне життя. Перший травня став таким чином для всіх людей праці символом перемоги праці над безділлям і визиском, поступу над назадництвом і застоєм, життєвої енергії над мертвеччиною в суспільному житті. Такий зміст вкладали в символіку першотравневого свята і ті, що проголошували його не так давно державним святом української національної держави.

Нині часи змінилися. Змінилися до тої міри, що не всі вкладають у символіку першого травня однаковий зміст. У СРСР. і на Радянській Україні перший травня символізує перемогу комуністичної диктатури над демократією і є там державним святом. В европейських державах символізує цей день для одних перемогу зорганізованої праці над визиском і над природою, ладу над суспільною анархією, справедливости над кривдою, правди над брехнею, для інших дає він нагоду до підсумків зорганізованої сили одної суспільної кляси, для провірки своїх кадрів, готовлених до боротьби за перемогу вузкопартійного клясового державного ідеалу.

В молодій Польщі перший травня має вже свою криваву історію. Кривавилась у часі першотравневих свят і українська земля під Польщею. І вже з тієї одної причини символізує перший травня у Польщі боротьбу поступу з реакцією, справедливости з насиллям.

І цього року заповідають усякі вшехпольські та хієно-пястівські автури кривавий перебіг першотравневих свят у Польщі. Самозрозуміло, що той кривавий хрест першого травня налягає і на нашу землю. Налягає він двома раменами альтернативи: „Москва чи Рим". Бо таку вспіли вже поставити перед собою теперішні великі „обозні" не тільки з табору великої Польщі, але й з табору всіх польських національно-шовіністичних чинників. Ось за що доведеться їм мабуть цідити кров і з українських селян та робітників.

На жаль така доля призначена для всіх, що не здатні стояти на власних ногах, що не вміли шанувати волі, коли була в них у руках. Тому нехай перший травня стане тепер для нас попри все також днем великої застанови, самоаналізи над усім за час боротьби пережитим а таким у наслідках болючим, таким трагічним, але й великим, величнім, що не може ніяк пригноблювати, але навпаки: сталити, єднати, мобілізувати..

Австрія після виборів.

Львів, 30. квітня 1927.

Наші передбачення, висказані на отсьому місці перед кількома тижнями, здійснилися: австрійські вибори з 24. ц. м. не принесли ніяких основніших змін у стані посідання двох головних воюючих таборів: християнсько-національного і соціялістичного. У віденському парляменті матимуть і дальше більшість т. зв. міщанські партії під проводом християнських суспільників; соціялісти, не зважаючи на приріст голосів, залишаються там у меншости. Зате у віденській міській раді, яка по конституції австрійської республики — як союзної держави — є соймом міста Відня, ситуація представляється навпаки: у ній соціялісти матимуть знову, як і перше, мало не дві третини представників (78 на всіх 120), отже будуть дальше абсолютними панами двомілюнової столиці.

Всеж таки ці вибори, як і попередні з 1923 р., зазначилися деяким, хоч і незначним, зростом соціялістичних впливів. Соціялістичні голоси зросли з 40 на 42 з лишком проц., а це в такій політично вихобленій державі, якою є безперечно нинішня Австрія, значить богато. За час від 1920 р. до останніх виборів соціялістичні голоси в Австрії піднялися з 35 до 42 проц. За дальших сім літ, при такому самому темпі зросту соціялістичних впливів, Австрія матиме соціялістичну більшість, з 1923 р., до чого провідники цієї зразково зорганізованої партії прямують послідовно, з великою енергією і з залізною витревалістю. При цих виборах соціялісти вдержали тільки свій стан посідання у Відні, де йшла найзавзятіша боротьба, але здобули й місто Лінц, в міській раді якого бракувало їм до більшости два голоси. Також у Стирії і в деяких промислових осередках інших країв Австрії піднялося число соціялістичних виборців. Загально отже ці вибори зазначилися деяким пересуненням громадської думки наліво.

Як сказано вгорі, останні австрійські вибори не змінюють нічого в політичній ситуації держави, не усунуть тої аномалії, якою є боротьба Відня з провінцією. Віденъ, що має сливе третину населення нинішньої Австрії, є поступовий, вільнодумний, у значній своїй перевазі соціялістичний. Австрійська провінція — в більшости селянська, консервативна, релігійна. Звідсі постійний конфлікт між „червоним" віденським магістратом і „чорним" союзним урядом. Конкуренція на всіх полях: боротьба за податки, за терени, закони і т. д. В перших роках молодої австрійської республики були навіть моменти, коли провінція хотіла виголодити столицю, а столиця грозила маршом на села для присмирення хлопства і здобуття від нього поживи... Ці часи давно минули, але й нині політика держави йде зовсім іншим шляхом, як політика віденського ратуша.

Новий австрійський парлямент складатиметься з 73 християнських суспільників, 12 націоналів і 9 сельсоюзників, себто з 94 послів несоціялістів і з 71 соціяльних демократів. Парляментарну більшість творили досі християнські суспільники

і націоналісти, які мають ту більшість і нині. Тепер ведуться переговори в справі притягнення до тієї більшости 9 членів групи сельсоюзників, що при цих виборах зросла майже вдвоє і уявляє з себе радикальну хлопську партію, одначе з виразною протисоціялістичною орієнтацією. Сяк чи так, а соціяльні демократи, що мають у парляменті 2/5 мандатів, не допустять при помочі обструкції до ухвалення ніякого небажаного для себе закону, як це робили й досі.

Отже вибори, від висліду яких одна і друга сторона сподівалася великих, основних змін, ситуації по праві не змінили. Розвязати цей заплутаний вузол австрійської політики могла тільки повна перемога одного з воюючих таборів, і то при виборах парляментарних і комунальних одночасно. А до цього, як відомо, не прийшло. Для добра австрійської республики є просто конечне, щоб оба великі бльоки найшли вкінці спільну мову погодилися на якийсь компроміс, аби спільними зусиллями повести цю гарну країну, що переживає від часу перевороту постійно важку економічну кризу, до кращої майбутности. Чи провідники цих бльоків здобудуться на такий компроміс, чи стануть вище своїх партійних інтересів, важко нині передбачити.

Колиб шукати за наукою із цих виборів, то вони виявили ще раз наглядно, що всюди на заході противенства між селом і містом загострюються, а не ослабають. Так і при виборах з 24. ц. м. селянське в своїй більшости населення Австрії спротивилося поширюванню соціялістичного експерименту на село і на цілість держави. З другого боку соціялісти по містах і в промислових околицях показалися настільки сильними, що ніякий уряд не зможе вести своєї політики проти їх інтересів. Таким чином порозуміння між обома таборами є просто наказом хвилі. **І. Н.**

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

З дощу та під ринву.

(З приводу загальних зборів кооперативи „Український Театр".)

Безперечно сталося добре, що товариство „Українська Бесіда", змістом діяльности якого є читання газет і гра в карти, розлучилося з театром і своєю дбалістю про його розвиток. Але заходи, щоби „Українська Бесіда" перестала опікуватись українським театром, не мали на цілі довести до того, щоб узагалі ніхто ним не опікувався, тільки створити інституцію, яка потрапила-б вивести українську театральну справу з того зачарованого кола, в якому вона крутиться вже кількадесять літ на одному місці.

Автор цих рядків належав також до людей, що уважали за добре відтягти театральну причіпку від касинового товариства з огляду на нерівнобіжність їх цілей і пропонував заснування окремої інституції для опіки над театральними справами. Від інших людей того роду ріжнився автор цих рядків тільки тим, що для майбутньої інституції для театральних справ приймав форму такого товариства, як „Просвіта" чи „Рідна Школа", а інші переперли модну форму театральної кооперативи. Своїх поглядів не змінив він і пізніше, а сьогодні певний, що театральний кооперативі не сповнити тих цілей, для яких мало заснуватися нове товариство.

Треба нагадати, що театральне товариство мало обняти цілість театральних справ на українських землях під польською владою, отже взяти в свою керму всі театральні гуртки й трупи, всю видавничу діяльність, виріб і продажу всього потрібного для театральних вистав, а тим більше влекшувати всяку театральну освіту й освіту в інших ділянках, звязаних із театром. Цей плян мав піти на зустріч тому величезному залюбуванню до аматорських театральних вистав, яке зродила світова війна головно по селах, а також по містечках і містах. Цей плян мав на меті побудувати всю нашу театральну справу від низу до гори, а бодай звязати такими сильними нитками всі театральні гуртки й трупи, щоб кожний вищий ступінь став необхідним для низчих, а завершенням усієї будови став театр у Львові, очевидно в окремому величньому театральному будинку.

А, — скажуть мої опоненти, — таж „Просвіта" займається аматорськими гуртками. Хто таке говорить, нехай призадумається над ціллю „Просвіти", а саме стати народнім університетом для найглухішого закутка нашої землі під польською владою. Ці завдання українського народнього університету вона має виповняти двома шляхами: письменним (книгою й газетою) й устним. Колиж узяти під увагу, що має „Просвіта" зробити на полі викорінення неграмотности, на полі популярно-наукових видавництв, на полі організації народніх бібліотек, що тільки скупенькі їх початки маємо, а тим більше на полі організації устного поширення всіх ділянок знання чи в формі викладів, чи систематичних університетів, курсів, а далі всяких концертів то що, — відразу покажеться, що довгий іще час не буде в „Просвіті" місця на таке поведення справ аматорських труп, яке нам диктує наше завтра. Хтож завізьметься вязати аматорські театральні трупи з „Просвітою", той несвідомо кидає колоди на шлях розвитку одної й других.

Інша річ, що обидва товариства, „Просвіта" й театральне, мусілиб працювати в найтіснішому контакті й жити з собою як згідні сестри, але завсіди памятаючи, що спеціялізація це одна з передумов усякого поступу.

Га, а чомуж не сповнити театральний кооперативі таких намічених завдань? Тому, що для їх сповнення требаб було цілої націи кооператив, розкинених по всій нашій території, щоб були лучниками між найдрібнішими частинами й центром у Львові. Яку форму прибере організація колись, коли вона дасть густу сітку, це інша річ, а сьогодні треба її створити

з ... посередні кільця творити в ... потреба. Далі тому, що театр це ніжна ростинка, яка потребує спеціяльно богато свого „світла" — грошей. Тому театри стоять державними, міськими чи якими фондами. Правда, що до кооперативи можна вкладати й більше уділів, але недовга історія театральної кооперативи показує, скільки було шуму, як прийшлося членам доповнювати свій уділ. Щож щойно булоб, колиб кооператива домагалася що року нового уділу від члена?! А при товаристві в ів „Просвіта" можна поділити членську вкладку на кілька категорій і зробити можливим доступ до нього для усіх верств нашого народу.

Очевидно, кооператива навіть не подумала перенята ролю „Української Бесіди" й повести театр у нову добу його життя. Пригадую собі, що свого часу збиралися гроші на ведення театру. Видко, кооператива роздумалася, бо найкраща сьогодні наша театральна трупа, яку створив директор Иосиф Стадник, бючись як риба об лід у своїх зусиллях утримати її по змозі на як найвищому рівні, як мене запевнювали, здається, добре поінформовані люди, не доступила ласки театральної кооперативи помогти їй (себто театральній трупі під дирекцією людини, заслуженої і як актор і як режісер і як директор і як перекладчик драматичних творів) на її дуже тяжкому шляху культурної праці.

Зате частина членів театральної кооперативи зневолила її займатися головно збиранням фонду на будову театру. Може буде тут до речі зазначити, що автор цих рядків усе таки думає, що коли-б ми мали бодай в десятій частині американську еміграцію подібну до ірляндської або литовської, вона лишила-б по собі віковічну памятку у Львові в формі величнього театру з написом „Новий край старому" або якимсь подібним. Але ми маємо таку еміграцію, яку маємо, й тому від мрій треба перейти до дещо реальніших думок.

При вислові „збирання театрального фонду" все приходить на думку термін із старої драматичної літератури „трагедокомедія". Вся наша преса, москвофільська й народовецька, від часу заснування театру „Бесіди" заповнена виказами складок на театр і, не зважаючи на це, ми стоїмо там, де стоїмо тепер. А як тряслися над збереженням тяжко зібраного гроша люди, що взяли на себе цей обовязок і тим самим повну відповідальність за народне добро в 1914 р., може не зашкодить ось що пригадати. В липні 1914 р. по львівських реставраціях, де щодня гостили львівські передові українці, була газета „*Rundschau*" і в ній давалися широкі поради, що робити з грішми на випадок війни, а саме були тут ради, щоб не держати їх у касах, але купувати за них землю або доми. Невже такі поради не цікавили тільки тих українців, що взяли на себе відповідальність за збереження тяжко зібраного народнього добра?! Хто й коли вияснить, чому мала-б пропасти велика, як на наші обставини, сума грошей, зложена на будову театру?

Цікаво було-б знати, коли думає кооператива зібрати кількасот тисяч долярів, потрібних на будову монументального будинку, та яке вона думає до того часу заняти становище, щоб не можна було прикласти до неї латинської пословиці „*lucus a non lucendo*". А друга цікава річ, в чиї руки вложити долю справ українського театру до того часу, поки або театральна кооператива не додумається до цього або якась інша інституція не возьме цієї ролі на себе.

М. Возняк.

Громадські вибори.

Нервовість і погрози „санаційних" чинників.

Розпорядок мін. внутр. справ ген. Складковського про переведення виборів до сільських і міських рад на території Сх. Галичини, хоч іще офіційно не проголошений, фактично є вже здійснюваний. Видно, що адміністраційні власти вже передтим одержали довірочні вказівки від варшавського центру в справі підготовки виборів. У воєвідствах і старостах розгортається передвиборча робота, яка вже перекидується і на села. Як передтим держано в таємниці доручення варшавського центру про переведення виборів, так тепер тримається в „дискреції" речинець громадських виборів. Говориться тільки загально, що вибори мають бути переведені перед живами, або до кінця липня, або що речинець в поодиноких місцевостях визначать громадські ради (яких нема!) і т. і. Це все заставляє нас уже тепер повести плянову передвиборчу акцію, щоби визначений в поодиноких полосах краю чи навіть місцевостях речинець не застав нас непідготованими.

Громадські вибори без сумніву матимуть далекосягле значіння для громадської господарки а навіть для укладу політичних відносин у краю. Не диво, що на нашу передвчорашню статтю на тему громадських виборів уже зареагувала львівська преса („*Хвіля*", „*Дзєннік Людови*" і „*Дзєннік Львовскі*").

В нашій статті виставили ми дві тези: обєднання всіх чесних і характерних українських елементів на терені села і з огляду на зв'язуючі нас кайдани куріяльности конечність компромісу обєднаного українства з чужонаціональними елементами, головно з жидами, на терені міста.

Очевидно, ці тези, а головно остання, не подобалися „*Дзєннік-ові Львовск-ому*", органові „Звйонзку направи жечипосполітей", в якого закамарках гніздиться також хлібоїдське шумовиння. Зреферувавши нашу статтю, „*Дзєннік Львовскі*" пише:

„Стаття „Діла" безсумніву є висловом опінії „Унда" і яко таку слід її трактувати. Найбільш знаменною в ній точкою є спроба створити виборчий бльок із жидами. Чи це вдасться — важко сказати. Бо відповідальні жидівські чинники мусять здати собі справу з того, що виборчий компроміс з „Ундом", партією, що принціпово негативно відноситься до польської держави, кинув би поважну тінь на дальший розвиток польсько-жидівських відносин, які — як відомо — значно поправилися і постійно поправляються. Чи жиди схочуть взяти відповідальніст за їх погіршення — на це дасть відповідь найближча будуччина".

Отже заки ще жиди зібралися на відповідь у справі нашої пропозиції („Хвіля" тільки зреферувала нашу статтю і навела відповідний уступ, однак по суті не зазначила жидівського становища), панове зпід стягу дефензиви вже попередили „відповідальні жидівські чинники" твердою погрозою. Не йдіть з „Ундом", бо це партія, що „принціпово негативно відноситься до польської держави!" Якщо підете з цею партією, то тимсамим кинете на себе тінь „протидержавности". Хитрі дефензивники прикметними собі засобами заздалегідь стараються залякати жидів і привернути їх до становища старостинських „мошків". Ні, панове, тепер інші часи й інші пісні. Тут не йде про компроміс з „Ундом", тільки про компроміс українського елементу в містах із жидівським.

Пропонуючи українсько-жидівський компроміс у містах, тимсамим пропонуємо союз села і міста, себ-то союз двох продуктивних величин. Є це справа великої

Д-р В. Ю. К.

Ірляндський Великдень 1916 р.

(Уривок з історії Ірляндії.)

(Докінчення.)

У Великодний Понеділок була чудова весняна погода. Весь нарід був святочно настроєний і ніхто не дивувався, коли на вулицях Дабличу появилися відділи Добровольців та Горожанської Армії. Всі думали, що знов якась невинна військова парада. Тимчасом це не була зовсім хлопяча забава, але гірка дійсність.

Почалося!

Плян наступу, обсадження стратегічних точок, навіть полевих операцій був випрацьований з незвичайною точністю і вмілістю. Одним замахом мали повстанці обсадити почту, замок, суд (*Jour Courts*), *Stephen's Green*, *Trinity College*, та інші важніші точки. Вони теж частинно й виконали свій плян. Майже рівночасно опинилися в їхніх руках почта, суд, фабрика біскетів (*Jacob's Biscuit Factory*), *Stephen's Green*, але наступ на сам *Trinity College* не вдався, бо його обсадили кадети разом з військом і відбили повстанців. Також і замку не могли заняти, бо перешкодив цьому сильний відділ війська, що ранком заняв будинки.

Головну операційну кватиру повстанців встановлено на почті, при *Sackville St.* Неозброєну королівську поліцію стягнено з міста. Боротьба на вулицях почала розгорятися на добре. Вибух вогонь на вулиці (*Sackville St.*), дійшов навіть до головної почти і будинок згорів.

На мурах міста появилися проклямації до Ірляндського Народу в імени Тимчасового Правительства Ірляндської Республики. В палких словах проголошувано незалежність Ірляндії... По довгих літах узурпації, по літах тяжкої неволі оживає знов Вільна Ірляндія. Не має більш права над нею наїздник, не будуть нею правити чужинці англійці, бо Ірляндія вже суверенна й незалежна держава...

Помимо стріляниниі на вулицях, мимо пожару, товпився народ коло проклямацій і ціла столиця хвилювала опянена проголошенням волі.

Сили, що розпочали повстання, були куди неповні. В поспіху не всі частини одержали однозвучні прикази. Часть Добровольців уважала їх відкликаними і збройний виступ Джемса Коноллі заскочив їх несподівано. Тимчасом повстанці не обмежилися до обсадження більших стратегічних пунктів. З математичною точністю уставляли своїх „снайперів" на дахах, в наріжних домах, головно від порту Кінгставн, звідкіля можна було сподіватися головного наступу англійців.

Незвичайно болючо відчували повстанці те, що в *Trinity College* та на замку були англійські частини, яких не вдалося розоружити. Відтіля теж і почався протинаступ. Вправному, регулярному війську вдалося теж другого дня (25. IV.) перетяти місто, сполучити обі залоги, а вечером того самого дня почався вже наступ 178-ї піхотної бригади, що на алярм прибула з Англії. Повстанці приняли наступаюче військо сильним вогнем з дахів, з укріплених будинків шкіл. Між мостом та *Lower Mount Street* прийшло до найзавзятішої боротьби. Пробивати дорогу прийшлося 7-му баталіонові Шервудських Стрільців (*Sherwood Fousters*), і вони теж потерпіли найтяжчі втрати. Впало 4 старшин, 14 було ранених, а мужви було вбитих і ранених 216 осіб.

Зі сторони *Sackville Street* доходили теж відгомони тяжкої боротьби. Канонірка „Гельга" обсипувала повстанців гранатами, счинився пожар; артилерійський вогонь уможливив війську наступ, але його відбито. Повстанці держались на всіх своїх важніших позиціях. Ціле величезне місто перемінилося в терен боїв. Вистріли гомоніли безупину, гук тріскаючих гранатів додавав ще більшої тривоги мирному населенню.

Дня 26. та 27. квітня військо не зробило майже ніякого поступу. Повстанці держалися, але вже ходили чутки, що велика англійська сила готовиться до наступу.

Дня 28. квітня приїхав генерал Мексуел (*gen. John Maxwell*) і його частини розпочали правильну облогу міста. Наступ почався зі всіх сторін. Сильні відділи здобували дім за домом, вулицю за вулицею.

Слідуючого дня прибула теж і артилерія і англійці переважаючою силою змусили головну кватиру до здачі. Військового провідника, Пірса, заставив генерал Мексуел підписати приказ здачі іншим повстанчим командантом. Деякі не хотіли й слухати про здачу, бажали вмерти на позиціях. Відкинула пропозицію до здачі теж залога фабрики біскетів, але їх змушено піддатися силою на слідуючий день. Ще боролися малі відділи повстанців, стрілянина тревала ще до ночі 1. травня і... втихла. Над містом запанувала глуха тишина. На ньому

далекосяглости, непроминаючого значіння, справа наскрізь річевого, сутнього характеру. Жиди справді мусять зріло, глибоко і з почуттям відповідальности застановитися, з ким їм іти при самоврядних виборах: з переважаючою більшістю галицького населення чи з меншістю, зложеною з бюрократії і польського купецтва та ремісництва.

ЗАМІТКИ І ВІДГУКИ.

Ендецько-більшовицька однозгідність.

Грабіжники чужого добра ніколи не відчувають певности його посідання. Вони вічно лякаються, що може наступити момент позбавлення їх того добра.

Цій темі присвячена стаття варшавського (жидівського) „Нашого Пшеґльонду“ під написом: „Неспокої на Радянській Україні“. Аргументом ендеції за введенням реакційного режиму є страх перед більшовизмом. Однак на ділі ніхто так не бє поклонів перед більшовицькою ідеольоґією, як власне польська ендеція. Цю анальоґію помічається головно в національній квестії. Коли непольські народи добиваються належних їм прав, то ендеція не хоче бачити в тому природних змагань, тільки інсинує більшовицьку інтриґу. Ті самі прийоми бачимо і в більшовиків.

Від довшого часу курсують в европейській пресі поголоски про зріст сепаратистичного руху на Рад. Україні. Говориться навіть про те, що той рух просяк у ряди комуністів, навіть досяг був деяких достойників харківського уряду. Без сумніву, в поголосках анґлійської і французької преси є богато пересади. Однак нема диму без огню. Помітно це також з поведінки членів українського радянського уряду, які на останньому зїзді рад не скривали свого переляку, а їх промови є нічим іншим, тільки парафразою ендецької арґументації.

„Знаємо — гукали з переляку радянські достойники — що найближчого нашого сусіда, Польщу, підбурюється на авантюру проти нас. В Польщі істнують окремі мілітаристичні ґрупи, що підюджують польський уряд проти нашої влади, проти наших республик... Відомо, що хтось намагається відірвати Україну від Унії... Хтось веде підготовчу роботу до „визволення“ України з під „чобота Москви“. Добре відомо, що робітники і селяне України не мають особлившої охоти, щоби проковтнути такий гачок, внаслідок чого наші вороги перш усього пошукують тих сил, тих людей, що вже сидять на тому гачку, себто чіпляються еміґрантів. Деякі дані вказують на те, що українська еміґрація знову продумує над тим, якби дістатися на Україну, щоби при допомозі організації „повстань“ показати всьому світові, що українські робітники і селяни не бажали радянської влади і немов би то вони хотіли віддати владу буржуазії, немов би то вони бажали влади Польщі“.

Ця пересідча манія ще більше проявляється в більшовицькій пресі.

„Словом — як в ендецькій пресі, так в пресі радянській пробивається одно: цурайтеся чужої руки! А російська еміґрантська націоналістична преса під деяким оглядом підтягає за ендецією. Корінь українського сепаратизму можуть радянські володарі найти десь близько себе. Є це та українізація, яка вже в цілій низці випадків перемінилася в переслідування російської мови. — Ані більшовики, ані російські націоналісти не можуть зрозуміти такої звичайної річи, як те, що коли на Радянській Україні істнує „сепаратистичний“ рух, то лише тому, що з одного боку автономію (при всьому її углядно широкому обсязі) населення вважає недостаточною, а з другого, що відбувається економічний гніт населення у формі радянської господарки“.

Анальоґічно до російських більшовиків і націоналістів розумує й ідеольоґ польського націоналізму проф. Ст. Ґрабський, який у львівському „Музеум“ виступив з оригінальною обороною „двоязичних“ шкіл:

„Є це старе право, важне для всіх часів, починаючи від старого Єгипту до нинішнього дня, що кожна автономія національна, культурна або політична все змагає до того, щоби скріпитися і поширитися аж до повного звільнення себе від зверхньої влади. Якщо дасте українцям культурну автономію, то забажають територіяльної, а коли і тут уступите, то будуть домагатися незалежної держави в унії з Польщею. Уступити під оглядом культурних домагань, значить відірвати Львів від Польщі“.

Отже арґументація того самого покрою. Завойовник лякається всього, кожного кроку, найменшої уступки, хочби по лінії людяности, бо це загрожує його „станові посідання“.

„Словом — робить висновок „*Наш Пшеґльонд*“ — на основі однозгідного ендецько - більшовицько - чорносотенного погляду найрозумніше поступав старий царський Апухтін, що був ворогом найменших концесій і пропаґував інтеґральну русифікацію... Щож торкається польсько-радянських відносин, то колиб ендеки мали владу, могли би довести до небезпечного конфлікту. Ендеки твердять, що українці є радянським знаряддям, а більшовики, що вони є знаряддям польським. При таких взаїмних рекримінаціях гармати самі починають стріляти“.

Можна би в богатьох точках згодитися з „*Наш. Пшеґльонд-ом*“, тимбільше, що тенденція статті наскрізь благородна, якби не задалеко посунена оборона тих мілітаристичних ґруп.

Та не зважаючи на цих й інших репяхів, що чіпляються великого еманципаційного руху всього українського народу, той рух росте, могутніє, кристалізується і змагає до свого природного завершення. А на шляху свого процесу зустрічає безчислені перепони в ендецько-більшовицько-чорносотенній трійці, до якої можнаб додати ще й інші чинники по обох боках рижського кордону.

Н. В.

затяжіла тяжка рука ґенерала Мексуела.

III.

Край не був як слід приготований, не виступив однодушно і це полекшило справу англійцям. По упадку Дабліна вислав ґенерал Мексуел ряд відділів на провінцію, щоб здушити поменчі повстання. Такі відділи складалися звичайно з сотні піхоти, ескадрону кіннотчиків, одної гармати та одного панцирного авта. До війська прилучено ще озброєну поліцію і втихомирення краю пішло скорим темпом.

Великодне повстання коштувало 450 вбитих жовнірів та повстанців, і 2,614 ранених.

По вдавленні повстання наступила хвиля арештувань і переслідувань. В короткому часі поставлено під суд 3430 мушчин і 79 жінок, закидаючи їм головну зраду. По переведеній розправі частину звільнено, 1836 мушчин і 5 жінок вислано до Англії, а 159 мушчин і одну жінку засуджено. З того 15 призначено на смерть, головно провідників повстання.

Виконання засуду викликало в цілій Ірляндії нечуване обурання. Це був може найбільш невдалий крок англійського правительства, як самі їхні найбільші політики опісля признавали. Симпатія всієї ірляндської людности станула по стороні засуджених, навіть в Англії викликав цей засуд обурення і ряд завзятих дебат в парляменті.

Через ніч стали провідники повстання, про яких передше мало хто й чув, героями цілої нації. Вікна книгарень заповнилися портретами „героїв за Ірляндію“. Навіть церковні верхи, що досі з самих вже християнських засад належали до умірковaного напрямку, виступили отверто в обороні засуджених. Епископ з Ліммерік прилюдно запротестував проти покарання смертю „бідних хлопців“.

Умірковані ірляндці, посли в англійському парляменті виступили теж однодушно проти такої звірської кари. Джан Діллон, права рука Редмонда, провідника угодовців, сказав у парляменті, що він сам гордий на таких повстанців.

Кріваве й невдачне повстання ірляндців у Великодній понеділок 1916 р. поставило Ірляндію в цілковиту залежність від побідної Англії, але рівночасно було початком Вільної Ірляндської Держави, яку ірляндці вибороли собі шість літ пізніше.

З церковних справ.

(Стаття надіслана.)

На днях розіслало староство в Калуші до гр. кат. парохіяльних урядів калуського повіту за посередництвом громадських урядів ось таке письмо:

L. 5011. Tel. 27. Kałusz, d. 10 marca 1927.

Okólnik w sprawie wykonania ustawy językowej.

Do wielebnego gr. kat. Urzędu parafjalnego w . . . .

Zdarza się, że gr. kat. Urzędy metrykalne używają w korespondencji z urzędami państwowemi języka ruskiego lub łacinskiego, co sprzeciwia się wyraźnym przepisom ustawy o języku państwowym z 31. lipca 1924 P. Dz. U. Rz. P. Nr 73. poz. 724.

Ponieważ zdarza się, że gr. kat. Urzędy metrykalne opierając się na przepisie austr. rozp. min. z 16. września 1875. l. 1767 które dozwalało w wypadkach, gdzie nie chodzi o właściwe wyciągi metrykalne, lecz tylko poświadczenia pewnych okoliczności z metryk użycia poza łacińskim, języka dowolnego, wystawiają tego rodzaju poświadczenia w języku ruskim.

Tymczasem wobec wejścia w życie cytowanej ustawy o języku państwowym powyższy przepis b. austr. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych został zmieniony i powyższe poświadczenia Urzędów metrykalnych, przeznaczone zresztą dla celów urzędowych, mają być w myśl tej ustawy sporządzane w języku państwowym.

Tak samo w języku państwowym mają być sporządzane wszelkiego rodzaju wykazy, jakie Urzędy metrykalne zobowiązane są przedkładać władzom administracyjnym i sądowym, jak również klauzule, zamieszczane przez *Urzędy* metrykalne na wszelkiego rodzaju dokumentach, świadectwach i t. p.

Zwracając Wielebnemu *Urzędowi* par. uwagę na powyższe, zakazuję na zasadzie § 7. rozp. z 20. kwietnia 1854 Dz. p. p. Nr. 96 używanie w powyższych wypadkach języka ruskiego i proszę o bezwzględne ścisłe stosowanie się do tych na podstawie ustawy językowej podanych uwag, w przeciwnym razie byłbym niemile zmuszony pociągnąć wykraczających, do odpowiedzialności karnej po myśli przepisów tem rozporządzeniem przepisanych.

Starosta *Łukaszewski*.

Подібні обіжники до підчиненого духовенства висилають мабуть усі староства в Галичині. Виринає питання, чому староства — в цім випадку калуське — на підставі австрійських параґрафів зперед 73 літ заказують уживати української мови та велять приноровлюватися до уваг, поданих на основі неістнуючих параґрафів польських язикових законів, хоч знають, що духовенство від своїх духовних властей має саме противний наказ.

Є становище супроти подібних обіжників повинно заняти українське парохіяльне духовенство? Перш усього нам, парохам, установлення не державою, а духовною властю, якій єдиній ми склади ли присягу — треба держатись ординаріятського розпорядку з дня 30. IX. 1919 р. АЕВР. XXXVII. ч. 253 МЦ, де виразно обявлено підчиненому духовенству, що урядовою мовою парохіяльних урядів є українська мова, якої й належить уживати в переписці з державними властями. Дальше нам слід знати, що язикові закони з дня 31. VII. 1924. ВЗ ч. 37 поз. 724, які — о іроніє! — мали забезпечити права т. зв. національних меншостей, до парохіяльних урядів не відноситься. „Цей закон — пише о. прелат А. Бачинський у книжці п. з. „Конкордат, з поясненнями на підставі канонів кодексу канонічного права, згідними з коментарем польського епископату“ — не установляє ніякого обєктивного загального правила, лише містить у собі зовсім подрібні постанови, котрі власти та державні й самоуправні уряди субєктивно мають урядувати в польській мові. Зокрема § 1. виконуючого розпорядку до цього закону і розпорядку з 24. вересня 1924. Дн. УРП. ч. 85. поз. 920 вичисляє загально. а в § 2. в уст. 1 і вичерпуюче

Українці!

Всупереч дотеперішній традиції — східно галицькі восвідства відмовили несподівано дозволу на прилюдну збірку на „писанку" для „Рідної Школи".

Тому ціле українське громадянство і всі українські установи повинні маніфестаційно надіслати жертви безпосередно до Головної Управи „Рідної Школи" у Львові, ринок ч. 10., які вирівналиб недобір, спричинений повищою забороною. Виказ жертв буде оголошений.

Це буде відповідь гідна Великого Українського Народу!

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ".

всі ті власти й уряди, що під постанови язикового закону підпадають, одначе парохіяльні уряди там зовсім не згадані. Старостава забувають, що на основі ст. 3. конституції органи державної адміністрації не є компетентні видавати правні норми, вони мають тільки обовязуючі норми виконувати". Парохіяльний уряд — пише між іншим о. д-р Масцюх в одному рекурсі — не є урядом в уяві законодавця держави, бо парох тоді, коли сповняє обовязки свойого уряду, в порозумінні § 68. австр. зак. та судової юдикатури, є зовсім приватною особою, не зрівнаною з державними урядовцями. І з титулу ведення парохіяльних метрик парох у правному значінні є все лише парохом, а не метрикальним урядовцем держави. В тому правничому пересвідченні видало авст. міністерство внутр. справ розпорядок з 25. II. 1856 ч. 3862, в якому є сказано, що парохіяльні уряди у відношенні до староств не є ані „*subordinirt*" ані „*coordinirt*".

Звернім ще увагу на таку „дрібничку": староства доручують важніші письма до парохіяльних урядів не безпосередньо, а через громадські уряди за розпискою, а потім що державний урядовець-староста — карає, правда, лиш в адміністраційній дорозі, також „державного урядовця", за якого вважає пароха.

Знаємо з практики, що староство, караючи священика за вживання української мови, заявляє кождому, що він одинокий з духовенства в повіті пише ще „по руску", всі інші, мовляв, пишуть уже в державній мові. Це має свою ціль: показати караному, що він іде вже одинцем. А нам треба йти гуртом і то солідарно! На деканальних соборчиках кождий священик до рук декана повинен зложити приречення, що буде слухати своєї духовної власти й писати по українськи, а всі ми збірно повинні подати до своїх староств протест проти безправного топтання останків охлапів наших прав.

Ідімо солідарно, не одинцем, щоби з нами не поступали так, як з нашими братами за сокальським кордоном!

Свящ. Роман Кучера.

Недоля політичних вязнів.

Нас інформують з Кракова:

Положення наших політичних вязнів у тамошній вязниці мало що змінилось в останній час. Майже всіх згуртували при одному коридорі, крім пятьох, які надалі є при гірших коридорах і не мають ні ліжок ні простирал, а сидять по норах із злодіями. Є це: Заболоцький, Гевгало, Сокаль, Загребельний і Щирба. Скарги нічого не помагають, бо хоч управитель вязниці хотів би дещо змінити, то його невідступний чорний дух, інспектор Садковський — бувший російський жандарм, робить усе, щоби вязнів якнайбільше здушити. Нпр. він дав розпорядок, що підчас проходу не вільно виконувати ніяких свобідних рухів, руки заложені назад аж терпнуть з болю. Цензуровані листи, які приходять від родини, треба віддавати. Придумує він ріжні „порядки", які вязні мусять робити, наслідком чого є нові кари.

Дійшло до того, що заборонив вязням у своїй келії між собою розмовляти по українськи. Інспектор є всевладним паном: ні управитель ні суддя не мають голосу. Українські часописи не доходять до рук вязнів, а польські доходять так повирізувані, що нічого в них нема.

Суд признав політичним вязням право на другий прохід щоденно, а управа не хоче на нього дозволити. Комуністи дістали дозвіл, хоча й не домагалися цього. Обіжник міністерства, що з нашими вязнями треба поводитись як з усіми політичними, лежить спокійно невиконаний! Управа відсилає вязнів до лікаря, лікар до управи, і так постійно: від Анни до Каяфи.

Вязні на знак протесту проти тих зловживань почали голодівку 29-го п. м. домагаючись:

1. Другого проходу і права свобідно рухатись підчас нього. 2. Перенести всіх на IV. відділ. 3. Дозволити читати українські часописи невирізані вязничною цензурою. 4. Доручити арештованим акт обвинувачення або випустити їх на волю.

Навіть книжок не допускають до арештованих, крім з вязничної бібліотеки. Атмосфера, в якій живуть вязні, страшна; інспектор скрізь урядує через донощиків.

Дня 25 і 26-го був у вязниці суддя Янушевський і всіх переслухував у львівській справі, але мабуть нічого не довідався.

Фахові школи.

(Інформаційний нарис.)

До мене звертаються часто батьки дітей за інформаціями. Щоби кожному зокрема не відписувати, рішив я написати цей інформаційний нарис про фахові школи, що моглиб бути пригожі та доступні для нашої молоді. Тепер у всіх типах шкіл бувають часті зміни програм навчання і тому прошу кожного з інтересованих звертатись за ближчими інформаціями до тої школи, в яку хоче свою дитину післати. Усіх фахових шкіл є в Польщі около 1000, яж подаю тільки деякі з кожного роду, найдоступніші.

Зачну від наших шкіл, а саме від Торговельної Школи у Львові (вулиця Коперніка ч. 1). Є вона трилітна, а приймає учеників і учениць з покінченою VII. кл. всенародньої школи, або III. кл. середньої школи у віці 14—15 літ. Старші мусять старатися в кураторії львівської шкільної округи (Львів, вул. Кармеліцька ч. 4) про дозвіл на прийняття, якого там звичайно не відмовляють, якщо кандидат не має ще 20 літ. Вписи від 28.—30. червня. При школі є однорічний курс для абітурієнтів середніх шкіл. Крім того є ще у Львові і на провінції наші фахові і фахово-доповняючі ремісничі школи-варстати і курси, про котрі може дати докладні інформації „Рідна Школа" (Львів, Ринок ч. 10). Про наші рільничі школи та курси треба інформуватися в Т-ві „Просвіта" у Львові Ринок ч. 10), або в Сільськім Господарі (вул. Зіморовича ч. 20), а про молочарські курси в Маслосоюзі в Стрию. Вкінці про музичні в Музичному Інституті ім. Лисенка (Львів, вул. Шашкевича).

Усі наші фахові курси і школи є приватними, веденими на основі концесій міністерства освіти та одобрених ним наукових програм. Наука ведеться в них в українській мові. Між тими останніми важніші ось які:

I. Агротехнічні: 1) Білокриниця на Волині (почта Кремянець) має державну середню рільничу школу з виділами рільничим і лісовим. Вона образує на самостійних управителів дібр. Наука там трилітна з однорічною практикою. При школі інтернат тобто платна бурса. Приймають до неї з VII. кл. народньої або III. середньої школи у віці 14—18 літ по іспиті з польського, рахунків і фізики.

2) Така сама школа є в Бидгощі (*Bydgoszcz*). Там є теж при державній промисловій школі промислово-рільничий відділ, який кінчиться з титулом „рільничого техніка". Наука триває 4 роки.

3) Подібна школа є в Черняхові к. Кракова з 3-літною наукою. При школі є інтернат.

4) Державна школа сільського господарства в Цєшині (на Шлеську) з виділами рільничим, меліораційним, мірничим, живого господарства та з виділом інструкторсько-учительським. Наука триває в нім звичайно 2 роки, а приймають там з укінченим 17 роком життя, VI. кл. середньої школи і з відбутою однорічною рільничою практикою.

Абсольвенти тієї школи мають права матуристів середніх шкіл.

5) Заліщики мають мужеську трилітню огородничу школу. До неї приймають з 4. клясою народньої школи.

Д-р Олександер Колесса.

Дня 3. травня ц. р. святкують українські і чеські наукові та громадські круги в Празі шестидесятиліття уродин проф. Олександра Колесси в четвертій викладовій салі чеського університету „*Carolinum*".

До численних бажань, які, без сумніву, наспіють з ріжних сторін галицької землі, долучуємо також свої та подаємо в коротких словах дати з життя Ювилята, причім зясуємо Його дотеперішню працю.

Д-р Олександер Колесса уродився дня 24. квітня 1867 року в Соноті в Галичині в священичій родині. Гімназію кінчив у Дрогобичі і в Стрию, де зложив іспит зрілости в р. 1888 з відзначенням. Опісля вписався на львівський університет, спершу як питомець духовної семинарії, з якої по місяцеві уступив, щоби віддатися студіям славянської фільольогії під проводом Омеляна Огоновського, Ант. Калини, Ром. Пілята і клясичної фільольогії під рукою Людвика Цвіклінського. По пяти семестрах перенісся він до Чернівців, де слухав викладів проф. Степана Стоцького, Ом. Калужняцького і Гільберга. Вже по скінченні фільософічного виділу поїхав він як стипендист на дальші студії до Відня, де працював дальше на полі славянської фільольогії і порівнуючої граматики під рукою проф. Ягіча, Вондрака, Пастрнека і Мінора. Тут він дістав степень доктора фільософії в р. 1894. Короткий час працював ще на університетах у Монахові і Фрайбургу в Швайцарії, почім вернув до Відня і зимою 1894—5 готовився до габілітації. Перевів його габілітацію проф. Степан Смаль Стоцький в Чернівцях літом 1895 року. В початку падолиста 1894 р. опорожнилася катедра української мови на львівському університеті з причини наглої смерти невіджалованої памяти д-ра Омеляна Огоновського. Д-р Олександер Колесса переніс свою габілітацію з Чернівців до Львова, де в жовтні 1895 року почав виклади. В літньому семестрі 1896 р. став він заступником професора на цій катедрі, а дня 1. лютого 1898 року надзвичайним, а в листопаді 1900 року звичайним професором. В р. 1898 і в першій половині 1899 р. відбув він довші подорожі по Закарпаттю і по Росії, де працював науково в Києві, Москві і Петрограді. В році 1899 вибрано його дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка а в р. 1902 директором фільольогічної секції. В році 1903—4 був він деканом, а в найближчому році продеканом львівського університету. Працював з перервами від студентських літ у Виділі „Просвіти", де в р. 1906 вибрано його заступником голови. В тім самім році заснував „Товариство українських наукових викладів ім. Петра Могили", якого головою був аж до року 1918. В р. 1913 вибрано його членом Кураторії Національного Музею у Львові.

В році 1907 вибрано д-ра Олександра Колессу послом австрійського парляменту. На цьому становищі перебув він аж до розвалу Австрії в 1918 році. Причиною, для якої д-ра Олександра Колессу і д-ра Ст. Дністрянського вибрано послами, була надія, що оба професори переведуть як найуспішніше справу заснування українського університету у Львові. В парляменті виявив Ювилят богато енергії та заподадливости, та ані він, ані українська суспільність, не знали, що справа, яку він заступав, а за якою суспільність побивалася, була безвиглядна, бо проти вирішення університетського питання стояли лавою не тільки рішаючі в Австрії польські кола, але також царська Росія котра в році 1908 запротестувала в дипльоматичній дорозі у Відні проти заснування українського університету та заявила недвозначно, що корисне поладнання цього питання вважала би причиною до війни.

В часах світової війни брав д-р Ол. Колесса живу участь у ріжних допомогових установах для збігців Галичини і Буковини. В р. 1918 їздив д-р Колесса, як відпоручник Української Національної Ради, у Київ, щоби навязати звязки з політичними чинниками і організаціями Великої України та взяти участь у відкритті українського державного університету в Камянці Подільськім. В р. 1919 вислано його в політичній місії до Югославії а в р. 1921 був він головою дипльоматичної місії ЗУНР. в Римі.

В листопаді 1920 р. заснував проф. Колесса „Український Вільний Університет у Відні", який відкрито святочно дня 17. січня 1921 р. Завдяки його енергії і заподадливости перенесено цей „університет до Праги, де він сповнив, і сповняє незвичайно важне завдання. Не тільки у Відні, але й у Празі був д-р Ол. Колесса ректором в р. 1921—2 і в 1926—7, де здобув собі велику пошану серед урядових чеських кругів.

Наукову працю почав д-р Ол.

5) У Познані (Солач) є державні огородничі рільничі курси для хлопців і дівчат. Приймають по VI. гімназійній.

7) Тарнів має дволітню мужеську огородничу школу б. Краєвого Виділу.

8) Трилітня середня школа огородничя є в Любліні.

I б. Лісові школи: 1) Виділ промислово-лісовий при держ. мірничій і промислово-лісовій школі у Ломжі (*Łomża*), воєвідство білостоцьке, виховує техніків для промислово-лісових заведень, особливо тартаків. Передтим треба покінчити 7 клас нар. рем.-пром. школи та зложити іспит з польського, рахунків і рисунків. Наука є 4-літня і дає по річній практиці титул „техніка лісового промислу".

2) Лісовий виділ при рільничій школі в Білокриниці.

3) Лісова школа в Болехові приймає покінчивших нижчу гімназію.

Iв) Молочарська школа в Ряшеві з однорічною наукою. Молочарські курси уладжує також наш Маслосоюз у Стрию (вул. Шевченка).

Iг) Народні рільничі школи, що мають образувати на самостійних господарів і господині з однорічною наукою і покінченою народньою школою є в 1) Суходолі к. Кросна, 2) Замарстинові к. Львова, 3) Бидгощі (воєв. познанське), 4) Бережниці п. Стрий, 5) Загробелі к. Тернополя, 6) Городку Ягайл., а жіночі в 7) Альбіговій (*Albigowa p. Łańcut*), 8) Корчині п. Кросно, 9) Городенці, 10) Шубкові п. Рівне, 11) Лешні (*Leszno*) на Познанщині є школа промислово-торговельна жіноча, 12) в Познані держ. жіноча промисл.-торгов. школа (Познань вул. Звежинецька).

Iґ) Семинарі господарства домашнього для виобразування учительок фахових шкіл і курсів є: в Кракові при держ. школі промисловій (вул. Сироколі) для укінчивших 7 кл. нар., в Пнєвах (*Pniewy* на Познанщині) жіночий семинар господарський для ук. VI. кл. гімн.

Вкінці треба згадати ще про т. зв. кореспонденційні курси, що вчать через переписку і дають листовно усю рільничу теорію. (*Kursy Rolnicze Warszawa Nowy Świat 22*). Високі школи рільничі є у Львові при техніці, в Кракові при університеті, а про них поінформує Українське Т-во Агрономів Львів, вул. Зіморовича 20.

II. Артистичні школи і курси вищі для абсольвентів сер. шкіл в Кракові (*Akademja Sztuk Pięknych*), Консерваторія музична у Львові (вул. Хорущина), у Познані, Варшаві і школа драматична у Львові. Крім того є школи і курси вул. Хорущина 7) малярства, різьби, рисунків, артистичного промислу для укінчивших 7 кл. нар., а то при держ. школі промисловій (вул. Снопківська 14), у Познані, Станиславові при школі деревного промислу (*Państwowa szkola sztuki zdobniczej*), Варшаві (*Państwowa szkola sztuk pięknych*), в Косові — керамічні варстати, Коломиї, Станиславові і Зборові при школі деревного промислу, у Львові вул. Зелена), Кракові при Академії Мистецтва, у Львові (вул. Софії 1), краєва школа кошикарська. Тоті курси підготовляють до ведення варстатів артистичних, забавкарських, килимкарських, ткацьких, батікарських, декораційного малярства, штучних квітів, різьби і т. і.

Для образування учительок того промислу є в Кракові (вул. Сирокомлі) при державній школі заводовій 3-літний відділ гафту і коронкарства для абсольвенток 6 кл. гімн. або 3 літ учительської семинарії і у Варшаві (вул. Тамка 1) школа інструкторів народнього промислу з відділами кошикарства і ткацтва через 2 роки, килимкарства через пів року для укінчивших 7 кл. нар. При курсах є інтернати, окремі для хлопців і дівчат. Наука є платна.

(Докінчення буде.)

Д. Коренець.

Італія готовиться до війни.

Загреб, 29. квітня 1927.

„Обзор" подає сензаційні вісти, що Італія від 2 місяців готовиться до війни. На прикордонній смузі Тарбіс—Река проголошено стан облоги. Всі села заняті там фашистівською мілїцією, що вдержує строгу контролю над словінцями. Ціла прикордонна смуга укріплена. Зал'ізничі станції збільшено. Армії в Трієсті приказано негайно прислати нач. команді виказ воєнного матеріялу, який має бути доповнений до розмірів, передбачених у війні. Фашисти кажуть, що коли СХС. не ратифікує договору в Нетуно, Італія займе давні три полоси Дальматії, себто Сушак острів Кварнеро і півн. Дальматію.

СХС. жадає вияснення від Мадярщини.

Білгород, 29. квітня 1927.

В політичних колах кажуть, що югославянський уряд зажадав у Будапешті вияснення щодо значіння італійсько-югославянського пакту. Рівночасно спитав, чи Мадярщина готова заключити пакт приязни з СХС.

Бої проти китайських комуністів.

Льондон, 29. квітня 1927.

Зі Шанґаю повідомляють, що в околицях Кію Кіянгу Чанг Кай Шек заатакував комуністів. Комуністи мусіли уступити. В Кіян Ван національні вояки стріляли до страйкарів. Було 6 убитих, 27 ранених. Арештовано 150 людей.

Більша часть армії Чанґ-Кай-Шека розбила комуністів на дорозі до Ганкоу. Розбиті втікають у нелад, гонені вояками Чанґ-Кай-Шека.

Ген. Чанґ-Цо-Лін приказав 21 китайців-комуністів, арештованих підчас ревізії в більшовицькім посольстві у Пекіні, прилюдно вдушити, а над кожним вивісити табличку з написом: „Зрадник Китаю".

Евакуація басейну Саари.

Берлін, 29. квітня 1927.

Наслідком переведення залізничої реорганізації у басейні Саари, згідно з постановами Ліги Націй, почалася евакуація французьких військ із території Саари.

Зірвані греблі на Місісіпі.

Льондон, 29. квітня 1927.

З Ню Орлеану повідомляють, що наслідком виливу Місісіпі затонуло яких 2 міл. бель бавовни. 29-го зірвано динамітом греблі на Місісіпі, 15 миль від Ню Орлеану. Сила вибуху була така сильна, що річний намул піднявся 100 стіп високо у повітря. Греблі зірвано теж біля Брунсвіку і Болінгсфорк.

Офіціяльно повідомляють, що наслідком повені згинуло 500 людей. В цілих Злуч. Державах збирають жертви для навіщених повеню. Нац. гвардія дістала приказ опорожнити територію Пойдрас, де фармери, озброєні в кріси, револьвери і машинові кріси, зібралися, щоби не допустити до висадження охоронної греблі. Поліцію в Ню Орлеані скріплено 500 людьми. Гребель на ріках пильнує військо.

Замах на Гувера.

Льондон, 29. квітня 1927.

З Ню Орлеану повідомляють, що коли торг. секретар Гувер переводив інспекцію одної місцевости, в якій мали розсадити греблю на ріці Місісіпі, щоби вода не залила Ню Орлеану, дано до нього три крісові стріли. Кулі впали до води, зараз біля човна, що ним плив Гувер. Думають, що то стріляли фармери, котрим розірвання греблі грозить залиттям господарств.

Нема реконструкції польського уряду.

Варшава, 29. квітня 1927.

ПАТ. офіціяльно заперечує всі чутки, які появилися в часописах на тему реконструкції польського кабінету.

Зі спорту.

Богун-Україна. В неділю 1/V. в год. 10.30 рано на площі „С.-Б." відбудуться відплатні мистецькі мячеві змагання між „Україною" і „Богуном".

Колесса на університетській лавці, коли видрукував: „Українські народні пісні в поезіях Богдана Залеського" (1892 р.) Вслід за тим вийшли його студії „Юрій-Коссован-Федькович" (1892 р.) і „Сліди впливу Жуковського в поезіях Б. Залеського (1894 р.) Дуже важною була його праця про „Шевченка і Міцкевича" (1894 р.), яка отворила йому дорогу до університетської карієри. В р. 1896 вийшла його грам. студія „*Dialectologische Merkmale des südrussischen Denkmales aus dem XII. J. „Zit je Savy*". З нагоди століття появи „Енеїди Котляревського" видав д-р Ол. Колесса „Століття обновленої укр. літератури 1798—1898". До дуже гарних і пильних праць належить його студія, писана в польській мові, про „укр. народну ритміку в поезіях Б. Залеського" (1900). В р. 1903 напечатав д-р Колесса працю про „Лаврівські пергамінові листки з 12—13 в., в р. 1913 статтю „Наукова діяльність Франка". Дуже живу діяльність на науковому полі виявив д-р Ол. Колесса, коли станув на чолі укр. філ. в Празі. З подиву гідним замилуванням почав він студіювати памятники південно-волинські і закарпатські, в котрих дав докази глибокого палеографічного знання. Маємо тут на думці його студію „Південно-волинське Городище і городиські рукописні памятники XII—XVI в." (1923 р.) і Ужгородський „Полууставъ" у пергаміновій рукописі XIV в." (1925 р.) Побіч цих важних праць видав він статті „Погляд на історію українсько чеських взаємин від X. до XX. в.", *Bibliography of the Ukrainian Language*", (1926 р.). „Головні напрями й методи в розслідах укр. фолькльору" (1927 р.), Рукописні й палеотипні книги Південного Підкарпаття"(1927 р.), „Генеза української новітної повісти" (1927 р.)

В дні ювилею витаємо д-ра Ол. Колесса не тільки як поважного ученого, але також як громадського діяча і поета. Загально відома річ, що д-р Колесса розсипав по ріжних виданнях чимало поетичних творів, з яких один „Шалійте, шалійте, скажені кати" став революційним гимном укр. поступових кругів у Галичині і на Україні в царських часах.

Ювилятові, що є в повні сили віку, бажаємо ще довгого життя, щоби міг дальше успішно працювати на полі наукового письменства і культури та щоби ще довго тішився великими мистецькими успіхами своєї Доні Любки.

26. IV 1927 р. *К. Студинський.*

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашнім числі „Діла" сконфісковано три місця з передової статті „Оригінальна погроза" і ціле закінчення статті „Розвязка української проблеми". Це 38-ма чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **Запечатання „Професійних Вістей".** Довідуємося, що львівська поліція запечатала на днях редакцію „Професійних Вістей".

— **Ucrainica.** У варшавській „*Groszow-ій Bibljotek-i*" (95-сотиковій) вийшов том оповідань Вол. Винниченка п. з. „*Tajemnica Jakimowego gmachu*".

— **В програму концерту п. Б. Бережницького,** який відбудеться в середу 4. травня в год. 8 вечером в салі Муз. Тов-а ім. Лисенка, входять з більших річей старинна соната Валентінія, а головнож прекрасний концерт Дворжака, який уважають за одну з найцінніших перлин чельової літератури. З дрібніших творів відіграє наш челіст із старофранцузької літератури „*Chanson Louis XIII e Pavane*" і „*Les Cherubins*" — *Couperin*-а, відтак Тартінія „Варіяції", „Ноктюрн" Барвінського, „Романцу" Реґера і Давідова „У водограю". Концерт нашого челіста, який тішиться серед нашого музикального громадянства такою симпатією, а й на чужині здобув собі значне признання, чого доказом хочби те, що упрошено його до співучасти в цьогорічнім Бетовенівськім святі у Відні, буде одним з найцінніших у цьогорічнім нашім доволі скупім концертовім сезоні. Слід ще зазначити, що п. Бережницький є першим челістом, який в цьому році виступає взагалі у Львові.

— **„Український промисл і Україніці".** В справі статті, що появилася в нас під повищим заголовком, одержуємо таку заяву: „До статті „Обсерватора" в „Ділі" з дня 29. IV. ч. 92 під наголовком „Український промисл і україніці" мусимо зазначити, що піднесені в ній докори на адресу деяких кооперативних управ не можуть відноситися до тих кооперативних діячів, що від самого початку заснування фабрики уважали своїм національним обовязком підтримувати рідний промисл не словами, а ділами, та зберігати ексклюзивність у тому напрямі. Тим то власне — хоч і нечисленним одиницям — завдячує фабрика „Фортуна Нова" по більшій части своє дотеперішнє вегетування і тому було би несправедливо, якщо т. особи уважалиб повищі докори спрямованими до себе. — *Управа фабрики „Фортуна Нова"*.

— **Який буде врожай у Польщі?** Із заяви дир. департаменту міністерства хліборобства у Варшаві Заварловича виходить, що врожай на цей рік не заповідається якнайкраще, в кожному разі гірше як м. р. Найслабший врожай заповідається у варшавськім воєвідстві, в підгірських околицях, на Поліссі і на Волині.

— **Засудження капітана-шпіона.** У Варшаві засуджено капітана Мікулу на 14 і пів року тяжкої вязниці за дворазову зраду тайних актів міністерства військових справ агентам чужої держави. Розправа велася при замкнених дверях.

— **Виарендування міських театрів у Львові.** На засіданні театральної комісії міської ради запала ухвала більшістю 8 голосів проти 5, про виарендування міських театрів у Львові приватним підприємцям. Мабуть уже на другий тиждень вирішить цю справу й повна міська рада у Львові.

— **Берлінський учений у Львові.** Берлінська преса повідомляє, що у Львові занедужав німецький учений проф. Макс Кучинський, директор патольогічного інституту у Берліні, виїхавши в Галичину для студій над „*Fleckfieber*" (?), якої впав жертвою. Кілька літ тому він робив студії над гігієною в Омській губ., запрошений російським урядом. Свої враження та висновки списав він тоді у цікавім творі „Степ і людина".

— **У століття незалежности Бельгії** союз бельгійських архітектів рішив поставити на гарній площі твір великого різьбаря Константина Меніє „Памятник праці". Пять головних фігур цього памятника і чотири високі релєфи стоять частинно у старім музею в Брюсселі, а частинно в робітні покійного мистця. Буде розписаний конкурс на його архітектонічне виведення.

— **З водою виливають дитину.** Турецький уряд видав недавно розпорядок про конфіскату всіх „ворожбитських" книжок, які місцева влада має право палити. Це торкалось головно книжок писаних дервішами, які використовували темноту простолюддя, що грузне в пересудах. А що поліція не має змоги відріжнити шарлатанських книжок від наукових творів літератури, десятки тисяч поважних творів згинуло в огні як середновічні ...ниці.

— **Подяка.** Усім Товаришам, моїм прихильникам, Науковому Товариству ім. Шевченка, Екск. Митр. Шептицькому, през. Романчукові, Із. Громницькому, усім культурним, просвітним та науковим краєвим і закордонним установам, що зволили віддати пошану мені та українській науці на ювилейнім святі математично-природописно-лікарської секції Наук. Т-ва ім. Шевченка, складаю отсим як керманич наукової роботи сердечну подяку. — *Д-р Володимир Левицький.*

— **Новий винахід.** Сталеві фабрики Геш у Дортмунді найшли новий спосіб виробу сталі із криці. Винахід матиме величезне практичне значіння.

— **Світова всячина.** Бельгійський уряд рішив поспішити будову каналу між Антверпеном і Люжем. — Міжсоюзна комісія в Рейнській території заборонила виставляти в окупованих німецьких землях німецьку фільму „Затоплена фльота". — У Штрасбурзі прибили памяткову таблицю над домом, де 26. квітня 1792 р. творець „Марсельєзи" вперше відспівав свою пісню. — 14 квітня у Вестмінстерськім Соборі в Льондоні король Юрій як щороку роздавав дарунки бідакам. Було їх 62, стільки, скільки король має літ. Є чутки, що між ними було кількох симулянтів, добре переодягнених американських туристів, які хотіли дістати таку оригінальну памятку. — Переведення телеграфного кабля між Римом і Ню-Йорком коштувало 5 міл. дол. Кабель має 7500 км. довжини і передає 1700 букв на годину. — У Вісбадені скінчився конгрес нім. лікарів внутрішніх недуг. — У Парижі завели нові правила для піхотинців на головних вулицях, де рух авт такий великий, що без небезпеки життя не можна перейти на другий бік. — Парижська міська рада радить над законом, який мав би допустити жінки до поліційної служби: головно для опіки над дітьми і для боротьби з проституцією.

✝ Посмертні згадки.

Теодор Стрільбицький, учитель виділової школи в Збаражі, основник і довголітний директор багатьох українських установ в Збаражі, як кооперативи „Український Банк", основник і скарбник Тов-а „Український Дім", основник і член Кружка „Взаїмна Поміч Учителів", основник і б. головний директор Повітового Союза Кооператив, основник і член Старшини Кружка „Рідної Школи", член кооп. „Сила", член читальні „Просвіти", член філії краєвого Т-ва охорони дітей і опіки над молодіжю, член „Народної Торговлі", довголітний агент Т-ва „Дністер" і діяльний член багатьох українських освітно-культурних Товариств і економічних установ в краю — упокоївся в Збаражі дня 18. квітня 1927 в 64 році життя. Похорони відбулися в середу дня 20. ц. м. о год. 2 по полудни.

Ось так з життєвої арени зійшла людина, що була хребетним стовпом національно-культурного і господарського життя Збаража і Збаражчини. Скромний вчитель виділової школи не обмежувався до своїх педагогічних обовязків, як це робить тепер 99 проц. українського учительства, але на протязі довгих літ усе находив час і змогу посвятити свої сили громадській діяльности. Всяка організаційна праця в культурній, економічній і гуманітарній ділянці находила в Покійному свого сподвижника, керманича і робітника. Була це виняткова постать на збаражські відносини. Покійний всюди готов був на кожний поклик спішити до праці. Мав незвичайно чутке громадське сумління, що як сейсмограф нотувало кожне потрясення в громадянстві, кожний порив, кожне благородне, будуюче змагання.

Не диво, що похорони Покійного перемінилися у велику манифестацію українського громадянства Збаражчини. Прощальні промови були висловом тієї любови і пошани, якими на протязі свого трудящого життя втішався Покійний. В. И. П.!

Дня 14. квітня ц. р. упокоївся по довгій недузі, заосмотрений Найсв. Тайнами в Кобаках, косівського деканату **о. Володислав Пасєкович**, парох-ювилят, совітник Еп. Консисторії, вислужений сеньор-декан, бувший маршалок повітової ради в Косові, відзначений за Австрії золотим хрестом заслуги II. кляси, в 89 р. життя а 66 році священства.

З покійним зійшов в могилу незвичайно щирецвий священик, характерний, чесний і передовий громадянин косівського повіту, патріярх численної родини, для котрої був ясним сонцем. Особа в огляду на свій розум, довголітний життєвий досвід, незвичайний такт, золоте серце і небуденні прикмети душі загально люблена і всіми шанована без ріжниці національности і віри.

Покійний яко парох докінчив будови мурованої церкви в Миколаєві над Дністром і її дуже гарно прикрасив, відтак як парох Жаби докінчив будови церкви в Жабю-Ільця і прикрасив її так чудово, що та церква є гордістю цілої Гуцульщини.

Його заходами поставлено також школу в Жабю-Ільця і пороблено перші кроки до будови 6-клясової школи в Кобаках. Де лиш ходило про церковно-народні ціли, там брав Покійний живу участь, не жалуючи ні труду ні грошей.

Дім Покійного був для всіх отвертий і дуже гостинний, а хто хоч раз побув в тім домі і приглянувся патріярхальним відносинам, які там панували, то зазнав такого родинного тепла і щирозичливости, що мусів цей дім завсіди приємно згадувати, — так, що особа Покійного є знана широкому загалові нашого народа.

Свій нарід любив дуже, все і всюди боронив бідних і утиснених перед властями, а хоч занимав високі і впливові становища, все був скромний, приступний і для всіх щировідданий.

Не дивно, що Покійний лишив по собі загальний жаль.

Нехайже рідна земля, котру Він так любив і для котрої так многі літа як священик і громадянин натрудився, буде Йому пером, а імя Його нехай тревало буде записане в літописі косівського повіту. 2046 1—1

ОПОВІСТКИ.

Незалежний Людовий Театр, Шашкевича 5.
Останні вистави:
Неділя, 1. V. — 3 попол. Шумі Маріца.
Неділя, 1. V. — 7·30 веч. Верховинці.
Понеділок, 2. V. — 7·30 День і Ніч — бенефіс В. Блавацького. 1-1

Пригадується українському львівському громадянству, що в суботу дня 30. квітня відбудеться в салі Тов-а „Українська Бесіда" у Львові о год. 5·30 попол. Звичайні Загальні Збори кооперативи „Український Театр", на які зволять П. Т. члени численно явитися. 2037 2—2

З Дрогобиччини. Дня 2. травня 1927 р. відбудуться у Дрогобичі в Народнім Домі о годині 12·30 пополудни довірочні Збори Повітової Народної Організації в справі виборів до громадських рад. На збори прибуде делегат з Центрального Комітету У. Н. Д. О. 2039 2—2

На „Рідну Школу" зложили Вп. Неоніля і д-р Михайло Терлецькі у Львові 50 зол. замість вінця на домовину пупільки Евгенії Терлецької. — Жертводавцям складає щиру подяку Гол. Управа „Р. Школи". 2013 а 1-1

На „Рідну Школу" зложили: Т-во українських ремісників „Зоря" у Львові 25 зол. з нагоди вінчання п. Романа Абрагамовського з п. Іреною Романюківною, Осип і Анна Котовичі з Отинії 15 зол. як неприйнятий гонорар Вп. радником Дрогомирецьким за зроблення контракту. — Жертводавцям складає щиру подяку Гол. Управа „Рідної Школи". 2013 б) 1-1

Пригадую братчикам Ставропигійського Інституту, що у Томину Неділю дня 1. травня ц. р. о год. 12. в полудне відбудеться традиційне Богослуження і розділення артосу. — **Д-р Федак**, сеніор. 2043 1—1

Товариські сходини українських купців відбудуться дня 3. травня ц. р. о год. 11. в полудне в льокалі Союза Українських купців (Мохнацького 6). Проситься о численну участь. 1-1

Союз українських купців у Львові подає до відома своїм членам, що в льокали Т-ва (Мохнацького 6) полагоджує біжучі справи Т-ва та ріжні потреби членів (напр. інформації в справах податкових, рекурси і т. п.) — сталий урядовець, який урядує що дня між 7. а 9. год. вечером. 2051 1-1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Конкурс

на посаду учителів і учительок при гімназіях і учительських семинарах „Рідної Школи" від 1. вересня ц. р. Подання зі свідоцтвами, метрикою, посвідкою про горожанство й військову службу, з дипломом навчання і життєписом петентів зволите слати до 15. травня ц. р. на адресу: Головної Управи „Рідної Школи" у Львові Ринок ч. 10. 2013а 2-3

Конкурс.

Управа прив. учит. жін. семинарії з правом прилюдности С. С. Василіянок в Дрогобичі оголошує конкурс на посаду учителя (ки) методики і польської мови. Платня після умови. Подання належить вносити до Управи найдальше до 15 червня ц. р. 2030 3—3

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.